

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΟΛΑ ΤΑ EVENTS

ΕΠΙΛΕΞΕ EVENT

ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΕΠΙΛΕΞΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

ΑΝΑ ΧΩΡΟ

ΕΠΙΛΕΞΕ ΧΩΡΟ

ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ

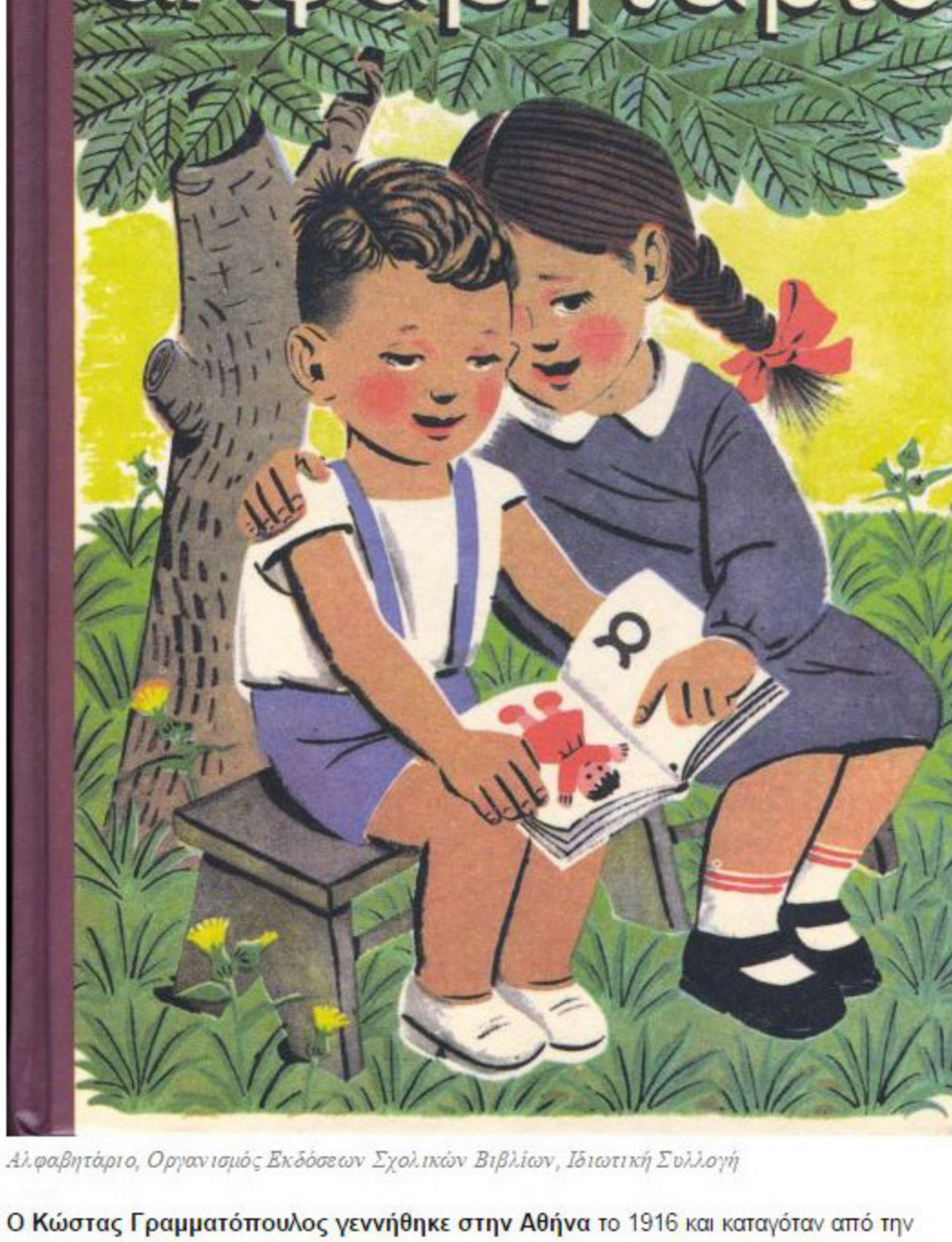
27.6.2014 | 17:32

Ποιός είναι ο καλλιτέχνης που ζωγράφιζε τα αλφαβητάρια της παιδικής μας ηλικίας;

Η αναφορική έκθεση με το έργο του Κωνσταντίνου Γραμματόπουλου μας θυμίζει ωραία πράγματα μιας άλλης εποχής:

Share

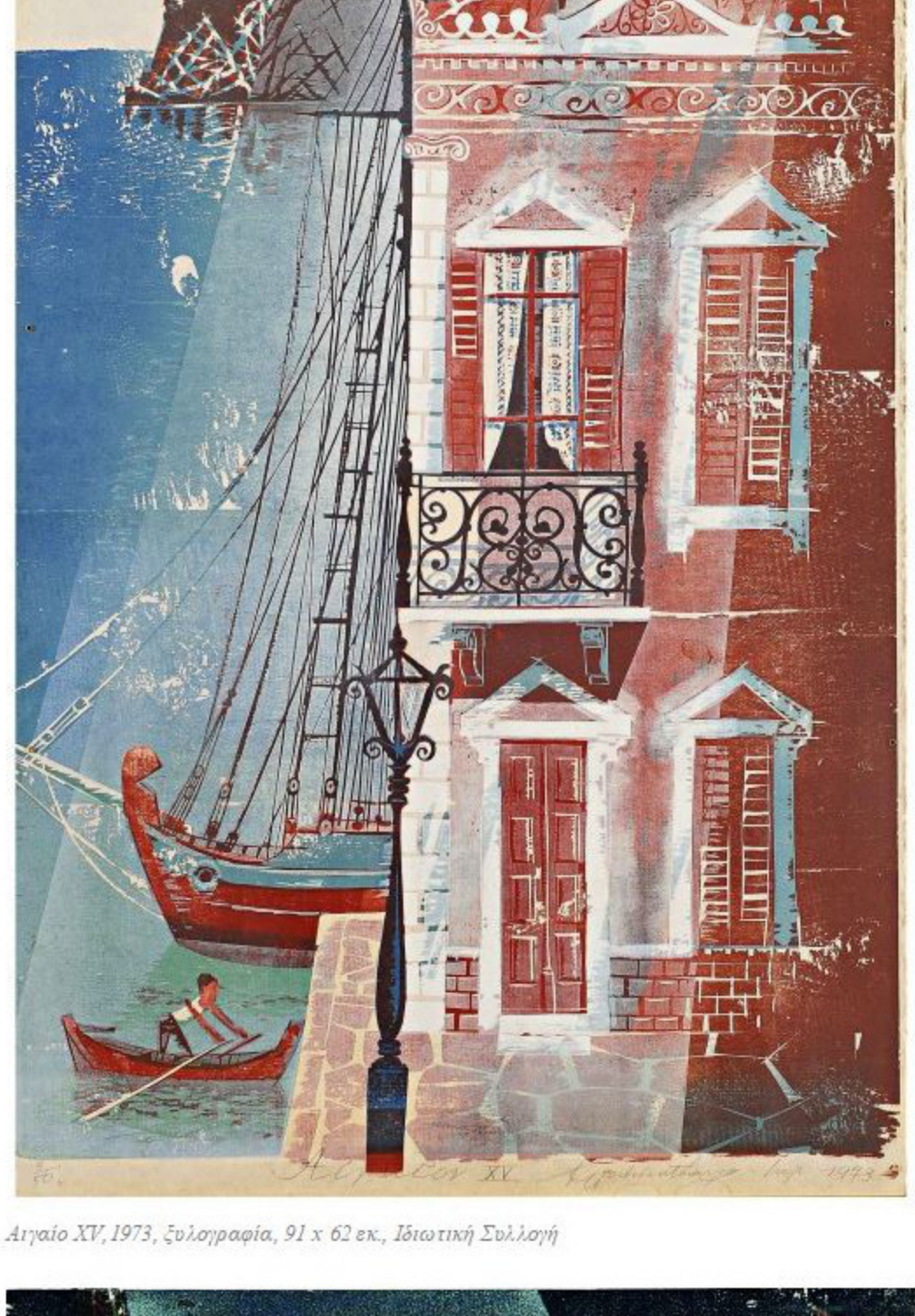
Από την Κορίνα Φαρμακέρη

Αλφαβητάριο, Οργανισμός Εκδόσεων Σχολικών Βιβλίων, Ιδιωτική Συλλογή

Ο Κώστας Γραμματόπουλος γεννήθηκε στην Αθήνα το 1916 και καταγόταν από την Κωνσταντινούπολη. Σπούδασε στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών κατά τα έτη 1934-1940, έχοντας καθηγητή ζωγραφικής τον Ουμβέρτο Αργυρό και χαρακτηρισ της Γιάννη Κεφαλληνό. Όταν ξέσπασε ο πόλεμος το 1940, ο Κεφαλληνός έβγαζε το Εργαστήριο Χαρακτικής και τους μαθητές του στην υπηρεσία του Έθνους. Ο Γραμματόπουλος μαζί με τη Βάσω Κατράκη και τον Τάσσο (Αλεβίζο) τυπώνουν αφίσες με πατριωτικό περιεχόμενο, «εθνικής σκοπιμότητας», όπως τις αποκαλούσε το υπουργείο Στρατιωτικών που τις είχε παραγγείλει. Οι «Γυναίκες της Πίνδου» και «Εμπρός της Ελλάδος παιδιά» είναι από τις πιο γνωστές αφίσες που δημιούργησε.

Το 1944 πραγματοποιεί την πρώτη του εργασία, μία σειρά προσωπογραφιών μεγάλων Ελλήνων λογοτεχνών για το περιοδικό «Νέα Εστία» – ανάμεσά τους ο Σικελιανός, ο Παλαμάς, ο Βενέζης, ο Τερζάκης. Το 1949 αναλαμβάνει να εικονογραφήσει το Αλφαβητάριο - Τα Καλά Παιδιά του Οργανισμού Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων, για το οποίο πήρε το πρώτο βραβείο, μεταξύ 44 χωρών, στη Διεθνή Έκθεση Διδακτικού Βιβλίου στο Λέκεν του Βελγίου και το 1956 το Αλφαβητάριο, που διδάχτηκε μέχρι το 1978, με εξαίρεση την περίοδο της δικτατορίας. Η Άννα, η Λόλα, η Έλλη και η Μίμης θα συντροφεύσουν χιλιάδες παιδιά και μέχρι σήμερα παραμένουν οικείοι και αγαπητοί, συνεχίζοντας την πορεία τους στον χρόνο. Ο ίδιος θα πει στην τελευταία του συνέντευξη στον Ντίνο Γιούλη: «... Τα αλφαβητάρια μιλάνε στην ψυχή των ανθρώπων. Αν θα ανόητε, θα καταλάβετε». Για το Αλφαβητάριο του 1949 ο Γιούλης Τσαρούχης έγραψε: «Αυτό το βιβλίο και μια αρίστος του ΕΑΜ μου έδωσαν χαρά κι ελπίδα. Ευχαριστώ τον Γραμματόπουλο».

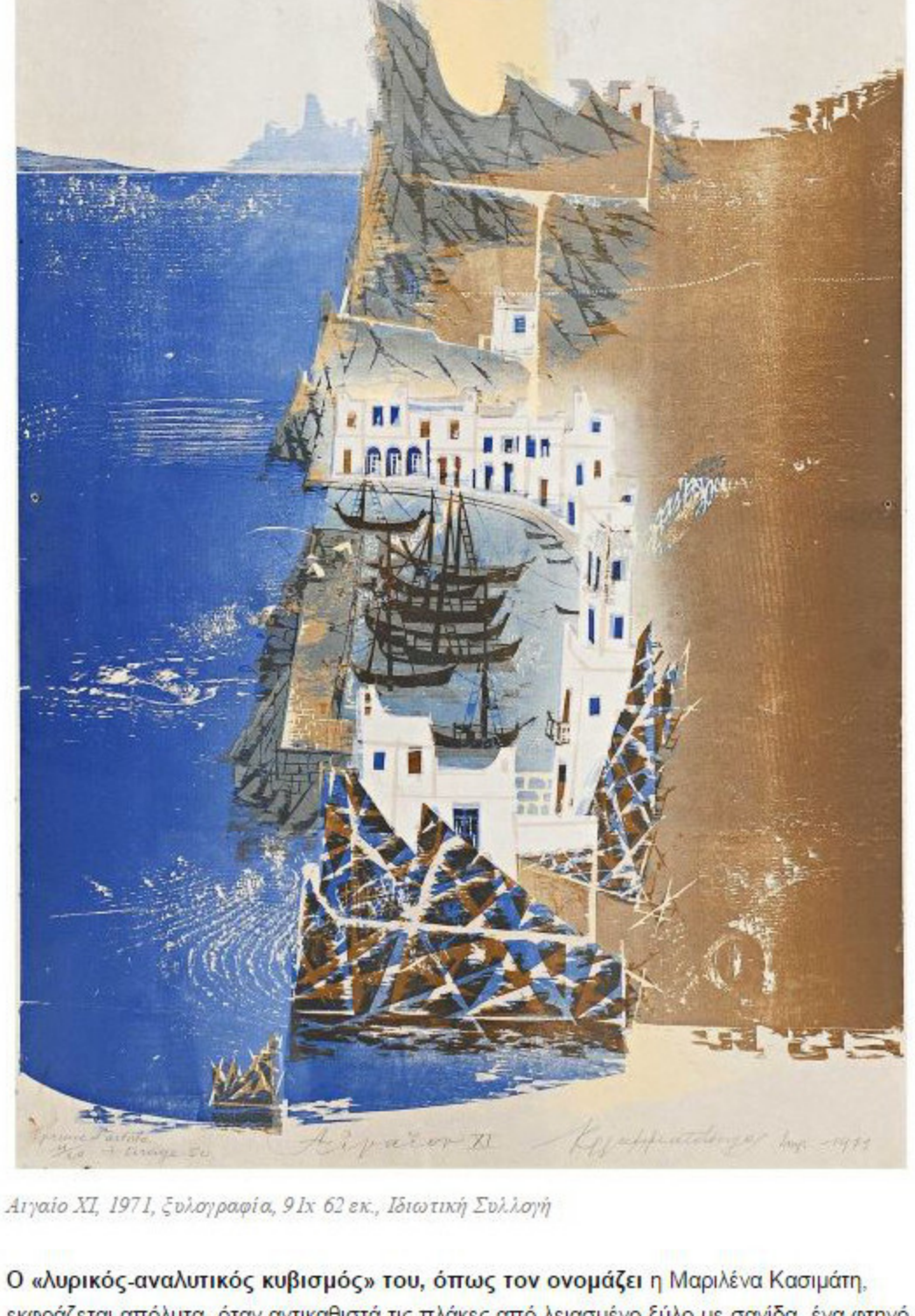
Αιγαίο XV, 1973, ζωγραφία, 91 x 62 εκ., Ιδιωτική Συλλογή

Στον Παρνασσό, 1970, ζωγραφία, 53 x 53 εκ., Ιδιωτική Συλλογή

Το 1954 φεύγει με κρατική υποτροφία στο Παρίσι όπου παρακολουθεί μαθήματα στο École Supérieure des Beaux Arts, École Estienne και École Métiers d' Art. Πραγματοποιεί την πρώτη του έκθεση στην γκαλερί Σαρλά το 1958 και επιστρέφει στην Ελλάδα το 1959. Θα πει γι' αυτήν του την επίλογό: «Θακεία μου! Δεν το θεωρώ εξυπνάδα που γύρισα. Έπρεπε να μείνω. Στο Παρίσι μου ανοίγονταν μεγάλες προοπτικές. Φυλάω ακόμα τα δημοσιεύματα των εφημερίδων της εποχής. Η Σουζάν ντι Κονέ, η τότε μεγαλύτερη γκαλερίστα του Παρισιού, μου ζητούσε επίμονα να μείνω. "Αν σε εμπνέει τόσο πολύ η Ελλάδα, πήγαινε δυο μήνες και ξανάελα" μου έλεγε. Δεν την άκουσα. Σηκώθηκα κι έφυγα». Στην Ελλάδα τον καλούν «το ελληνικό τοπίο, το φως, οι θάλασσες, και ακόμα η ελληνική μυθολογία».

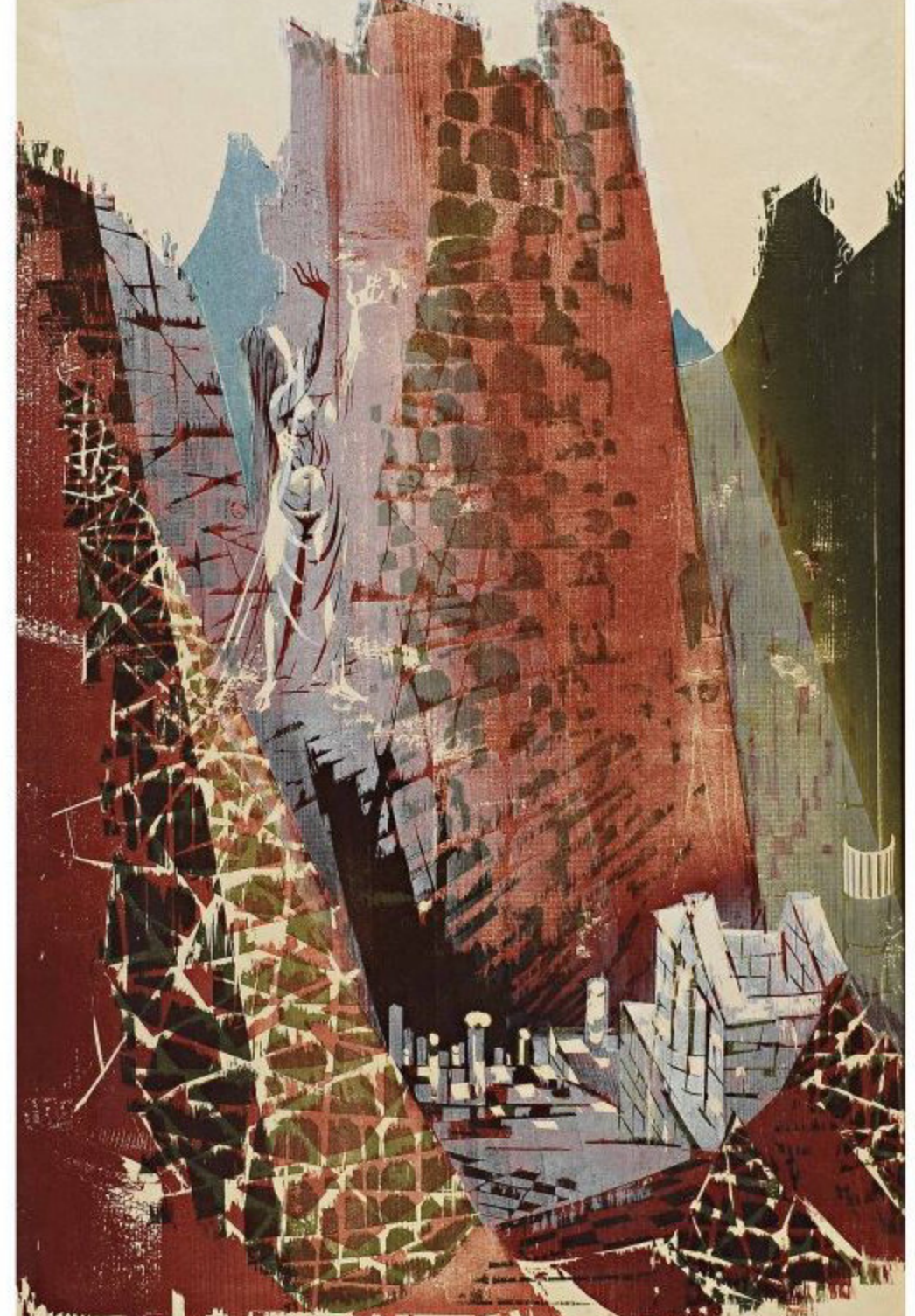
Τη δεκαετία του '50 η ελληνική χαρακτηριστική γνωρίζει μεγάλη άνθηση, ακολουθώντας την ανάπτυξη της τυπογραφίας. Ο Γραμματόπουλος αρχίζει να εγκαταλείπει τις ασπρόμαυρες χαλκογραφίες και ζωγραφίες, δημιουργώντας έγχρωμες ζωγραφίες μεγάλων διαστάσεων. Τα χρώματά του είναι γαλάζια, γκριζά και γεώδη, «χρώματα κεφαλακά» κατά τον Παντελή Πρεβελάκη, αυτό όμως που χαρακτηρίζει τα έργα του είναι η χρήση του λευκού. «Η καινοτομία στη δουλειά μου και στη ζωγραφική και στην ζωγραφιστή είναι η ανασφάλιση του λευκού χρώματος. Ως τότε το χρησιμοποιούσαν σε ανάμειξη μαζί με άλλα χρώματα. Εγώ το χρησιμοποίησα αυτούσιο για πρώτη φορά στην Ελλάδα και στην Ευρώπη για να εκφράσω το ελληνικό φως και το ελληνικό τοπίο» λέει.

Αιγαίο XII, 1971, ζωγραφία, 91x 62 εκ., Ιδιωτική Συλλογή

Ο «λυρικός-αναλυτικός κυβισμός» του, όπως τον ονομάζει η Μαρίλινα Κασσιμάτη, εκφράζεται απόλυτα, όταν αντικαθιστά τις πλάκες από λειασμένο ξύλο με σανίδα, ένα φτηνό και μαλακό υλικό που του επιτρέπει να φτιάχνει ζωγραφίες σε ασυνήθιστα μεγάλες διαστάσεις. «Με τις έγχρωμες χαράξεις κατάρχησε τον διαχωρισμό ανάμεσα στη ζωγραφική και τη χαρακτική. Έκαμε έγχρωμες χαράξεις που είναι πραγματικοί ζωγραφικοί πίνακες» σημειώνει ο Νίκος Αλεξίου. Η μυθολογία και το ελληνικό τοπίο κυριαρχούν στο έργο του Γραμματόπουλου, ο οποίος δίνει, σύμφωνα με τη διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης, Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα, μια «πρωτότυπη εκδοχή της νεότερης ελληνικής τοπιογραφίας», από την οποία δεν απομένει «παρά μονάχα το απόσταγμα της αίσθησης, της συγκίνησης, μετουσιωμένο σε αφηρημένες γραμμές, ρυθμούς και χρώματα».

Ο Γραμματόπουλος, παράλληλα με τη χαρακτηριστική, ζωγραφίζει ελαιογραφίες, οι οποίες συνομιλούν άμεσα με το χαρακτηριστικό του έργο. «Χαρακτή και ζωγράφο του Αιγαίου με ονειρικά πλάνα που αλληλοκαλύπτονται σαν πέπλα πάνω από τη θάλασσα μαζί με μυθικές μορφές» τον έχουν χαρακτηρίσει και, σύμφωνα με τον ίδιο, «το Αιγαίο ήταν μια πολύ μεγάλη πηγή έμπνευσης...». Γράφει ο Νίκος Αλεξίου: «Ο Γραμματόπουλος ψευδείται όταν φιλοτεχνεί εκείνους τους απίθανους πίνακες που αποκαλεί "Αιγαίο". Μόσια σε αυτό τον πειρεστικό τίτλο θέλησε να επικλείσει τον μυθοπλαστικό σπότη του τόπου της θάλασσας που προσδιόρισε τη μοίρα του τόπου μας και των ανθρώπων της. Να συλλάβει την αισθητική της συγκίνησης, από τους αιωνόβιους δρόμους που περπάτησαν περιλάμπρες μορφές τέχνης, πρωτόγονοι φιλοσοφικοί στοχασμοί και διασταυρωθέντες λαοί και πολιτισμοί. Εμπνέυστηκε ο Γραμματόπουλος από τα αιγαιοελληνικά νησιά που ουσιαστικά ήταν πατήματα στη διακίνηση της Ιστορίας, που μετέφερε ρυθμούς και αρμονίες, στοχασμούς και θρησκείες, ανατάσεις και καταπτώσεις».

Δελφοί II, 1972, ζωγραφία, 91x 62 εκ., Ιδιωτική Συλλογή

«Με τόλη και ευρηματικότητα προκαλεί την κοινή οπτική αίσθηση για να αγγίξει τον ήλιο, τη σοφία, τον ρυθμό, την αρμονία και το κάλλος. Παράλληλα, οι αιθέρες νηυσικές μορφές του, με την προσεκτική και ευαισθητοποιημένη απλοποίηση, αναδίδουν ένα δυνατό ερωτικό και τρυφερό ύφος, μια αισθησιακή γλυκύτητα. Η ζωγραφική και η χαρακτική του, λουσμένες από το μεσογειακό φως, το γαλάζιο του αιθέρα και τον ρόχο του πελάγους αποκαλύπτουν το προσωπικό του αλφάριθμο, μια εικονογραφία, ένα είδος προκαλεί το όνειρο της ποιητικής εναντίωσης του πραγματικού» αναφέρει ο Τάκης Μαυρωτάς.

Διορίστηκε καθηγητής του Εργαστηρίου Χαρακτικής στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών το 1959, διαδεχόμενος τον δασκάλό του και ανανεωτή της χαρακτικής, Γιάννη Κεφαλληνό. Θα παραμείνει καθηγητής ως το 1985. Σε αντίθεση με τη διδασκαλία του Κεφαλληνό, ο Γραμματόπουλος θεωρούσε ότι η ύλη και η τεχνική ενός έργου πρέπει να φαίνονται. «Εκείνο που θέλησα ήταν να ελευθερώσω τους μαθητές μου. Να τους δώσω να καταλάβουν ότι σε κάθε ύλη που θα επιλέγουμε θα πρέπει να εκφράζονται. Και όχι μ' αυτή την ύλη αλλά να απομυθώνουν μια άλλη ύλη». Αντικατέστησε τον τίτλο «σπουδαστής» της Σχολής με αυτόν του «νέου καλλιτέχνη». Όπως έλεγε, «καλλιτέχνης είναι κανείς από τη στιγμή που θα πιάσει το μολύβι στο χέρι του και σπουδαστής ως το τέλος της ζωής του». Το καλοκαίρι ο Γραμματόπουλος, με τη βοήθεια χορηγών, συνήθιζε να περνάει με τους σπουδαστές του Εργαστηρίου του στον Μόλυβο, όπου περνούσαν την περίοδο των διακοπών ζωγραφίζοντας. Μαθητές του υπήρξαν σπουδαίοι ζωγράφοι και χαρακτές όπως ο Αχιλλέας Δρούγκας, ο Γιάννης Ψυχουταΐδης, ο Βασίλης Χάρος και η Άρια Κοριανού.

Λέει για τον Γραμματόπουλο η Άρια Κοριανού στον Εμμανουήλ Μαυρομμάτη: «Μπήκα (σ.σ. στην ΑΣΚΤ) το '60. Το '59 ήταν εκείνος – γινόνταν γι' αυτόν τότε πολύ μεγάλος ντόρος. Οι μαθητές του, που είχαν μπει πρώτοι, ήτανε κατενθουσιασμένοι, μιλούσανε με τα καλύτερα λόγια, ήτανε το καινούριο πνεύμα. Ήτανε γλυκύτατος και στη διδασκαλία και στη συμπεριφορά απέναντί μας, διάβαζε, μας μετέφερε βιβλία γαλλικά, είχε πολύ μεγάλο ενδιαφέρον... Τελικά, δεν φεύγαμε ούτε ώρα από το εργαστήριο. Λογρώσαμε τη χαρακτηριστική απόδειξη ότι όλη αυτή η φουρνιά, η δική μου φουρνιά, όλοι έχουν δουλέψει, δεν εγκατέλειπε κανένας. Επειδή ο ίδιος ήτανε πολύ κοντά μας, όλοι διασχίζαμε, όλοι μάθαμε».

Ανάμεσα στα έργα του Γραμματόπουλου θα συναντήσουμε και την εικονογράφηση εκδόσεων βιβλίων, όπως αυτά της Πηνελόπης Δέλτα, του Παντελή Πρεβελάκη και του Νικηφόρου Βρεττάκου. Φιλοτέχνησε και αρκετά από τα δημοφιλή, ακόμα και σήμερα, «Κλασικά Εικονογραφημένα», όπως τα «Περσέας και Ανδρομέδα» και «Θησέας και Μινώταυρος». Το 1972 του απονέμεται το Χρυσό Μετάλλιο Χαρακτικής για το «Αιγαίο» στην Μπενιάνη της Φλωρεντίας. Το 1974 φιλοτεχνεί το Εθνόσημο της Ελληνικής Δημοκρατίας, το οποίο εξοικονομεί να χρησιμοποιείται στις σφραγίδες των δημόσιων υπηρεσιών. Ένας από τους τελευταίους κορυφαίους Έλληνες καλλιτέχνες της γενιάς του '30, ο Κώστας Γραμματόπουλος έφυγε από τη ζωή τον Οκτώβριο του 2003, σε ηλικία 87 ετών, ύστερα από πολύχρονη ασθένεια. Άφησε πίσω του σπουδαίο καλλιτεχνικό έργο και γενιές χαρακτών στις οποίες, όπως λέει η Άρια Κοριανού: «Εκείνος έδινε την πραγματική έννοια του δημιουργού...».

Κωνσταντίνος Γραμματόπουλος: Ζωγραφική και Χαρακτική

Επιμέλεια έκθεσης: Τάκης Μαυρωτάς

Διάρκεια έκθεσης: 19 Ιουνίου 2014 - 5 Οκτωβρίου 2014

Ώρες λειτουργίας: Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή: 10:00-18:00

Πέμπτη: 10:00-20:00 (Ιούλιος-Αύγουστος: 10:00-18:00)

16ο Τμήμα Εικαστικών Τεχνών και Μουσικής Β. & Μ. Θεοχαράκη

Βασιλίσσης Σοφίας 9 & Μέρλην 1, 106 71 Αθήνα

T: 210-3611206

Share